

Плани

семінарських занять

Тема 1. Філософія як теоретичний світогляд і вчення про всезагальне в людині, світі, суспільстві

1. Філософія як концептуальне відтворення світоглядних проблем:
 - а) поняття світогляду та його функції;
 - б) типи світогляду;
 - в) філософський світогляд та його особливості.

2. Предмет філософії, духовні джерела, проблеми:
 - а) філософська проблематика в історичному контексті;
 - б) духовні джерела філософії;
 - в) соціальні умови формування філософії.

3. Специфіка філософського знання, методи й функції філософії. Світовий філософський процес:
 - а) філософія й наука, спорідненості і відмінності;
 - б) неоднорідність філософського знання;
 - в) філософія та ідеологія;
 - г) філософія й релігія;
 - д) філософія й мистецтво.

Реферати:

1. Філософські проблеми та дисципліни.
2. Методи філософії.
3. Функції філософії та її суспільне значення.

Проблемно-пошукові питання:

1. Які джерела та особливості філософії як форми світогляду?
2. Яка структура світогляду та його види?
3. Які особливості основних періодів світового філософського процесу?

Основна література

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
2. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
3. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник / за ред. М.А. Скрипника, З.Е. Скрипник. – Львів, 2001.

Додаткова література

1. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
2. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім. – К., 2003.
3. Кремень В.Г., Ульїн В.В., Філософія. Мислителі, ідеї, концепції, - К., 2005.
4. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. – М.: Прогрес, 1992.
5. Ортегу-и-Гассет: Что такое философия? – М., 1991.
6. Філософські нариси туризму / За ред. В.С. Пазенка. – К., 2005.

ТЕМА 2: Філософська думка в Давній Індії, Китаю й Греції

Заняття перше

1. Західна та Східна моделі філософії.
2. Давньоіндійська філософія:
 - а) ортодоксальні філософські школи (веданта, міманш, вайшешину, санкх'я);
 - б) неортодоксальні філософські школи (буддизм, джайнізм, червона-локаята).
3. Давня китайська філософія:
 - а) конфуціанство;
 - б) даосизм;
 - в) особливості інших філософських течій (ламаїзму, легізму, натурфілософії тощо).

Реферати:

1. Історія філософії, її предмет і методи.
2. Формування основних шкіл давньоіндійської філософії.
3. Конфуціанство як філософсько-релігійне вчення.

Пошуково-проблемні питання:

1. Які основні періоди світового філософського процесу?
2. В чому суть світоглядного плюралізму та ідеологічної толерантності при вивченні історії філософії?
3. Яке співвідношення філософії та філософії історії?
4. Які особливості методів історико-філософського аналізу?
5. В чому полягає єдність різних філософських традицій?
6. Чим розрізняються ортодоксальні (класичні) і неортодоксальні (некласичні) філософські школи в Давній Індії?
7. Чому конфуціанство вважається етичним філософсько-релігійним вченням?
8. Яке співвідношення конфуціанства й даосизму?

Заняття друге

1. Натурфілософські ідеї в філософській думці Давньої Греції:
 - а) центральні проблеми у вченні давніх філософів;
 - б) особливості філософських шкіл.
2. Класичний період розвитку античної філософії:
 - а) школа софістів;
 - б) вчення Сократа;
 - в) філософська система Платона;
 - г) філософська система Арістотеля.
3. Філософія елліністичного періоду:
 - а) стоїцизм;
 - б) епікуризм;
 - в) неоплатонізм.

Реферати:

1. Натурфілософія, її основна суть і основні проблеми.
2. Особливості філософського вчення Сократа.
3. Ідеальна держава в концепції Платона й сучасні теорії держави.

Проблемно-пошукові питання:

1. Чому космоцентризм вважається основною рисою натурфілософії?
2. У чому суть філософського вчення Демокріта?
3. Які особливості атомістичної школи Левкіта та Демокріта?
4. У чому полягає ідейний скептицизм позиції софістів?
5. Як Платон обґрунтовував вчення про ідеї?
6. Які види знання розділяє Платон?
7. У чому суть вчення Платона про людину?
8. Яка вища форма знання в філософіях Платона й Арістотеля?
9. Який ідеал життя у вченні Епікура?
10. Яка кінцева мета й сенс життя в неоплатонізмі?

Основна література:

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекуль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
2. Пазенюк В.С. Філософія. Навч. посібн. – К.: Академвидав, 2008.
3. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.І. Історія філософії. Підручник. – К.: Либідь, 2001.
4. Чанишев А.Н. Курс лекцій по древней и средневековой философии. – М.: Высшая школа, 1991.

Додаткова література:

1. Асмус В.Ф. Античная философия. – М.: Высшая школа, 1976.
2. Бенгард-Левин Г.М. Древнефилософская цивилизация: философия, наука, религия. – М.: Наука, 1980.
3. Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів, 1997.
4. Історія філософії: підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В. – К. 2002.
5. Сілаєва М.О. Філософія. Курс лекцій. Тернопіль: СМП «Астон», 2000.

Тема 3: Західноєвропейська філософія середньовіччя

1. Середньовічна філософія її особливості.
 - а) основні періоди розвитку та їх проблематика;
 - б) релігійний характер середньовічної філософії;
 - в) роль християнства у формуванні середньовічного світогляду;
 - г) ідейні джерела християнського світогляду.

2. Апологетика й патристика.
 - а) апологетика та її призначення;
 - б) патристика в ранньому періоді середньовічної філософії;
 - в) основна проблематика патристики.

3. Схоластика та основні проблеми віри й розуму.
 - а) періодизація й проблематика схоластики;
 - б) полеміка реалізму та номіналізму;

Реферати:

1. Роль християнства в формуванні середньовічного світогляду;
2. Філософія святого Августина;
3. Тома Аквінський – представник західної схоластики.

Проблемно-пошукові питання:

1. Які причини переходу світогляду від античності до середньовіччя?
2. Які особливості західної й східної апологетики?
3. В чому специфіка середньовічної філософії?
4. В чому суть вчення про Бога в філософії святого Августина?
5. Як святий Августин обґрунтував співвідношення добра і зла, проблеми людини й душі?
6. Яка основна проблема схоластики?
7. Які ідеї Арістотеля розглядає Тома Аквінський у своїй філософії?
8. Як Тома Аквінський пояснював співвідношення науки й релігійного вчення?

Основна література:

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекуль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
2. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.І. Історія філософії. Підручник. – К.: Либідь, 2001.
3. Філософський словник. – 2-е вид. / За ред. В.І. Шинкарука. – К.: УРЕ, 1986.
4. Чанышев А.Н. Курс лекцій по древней и средневековой философии. – М.: Высшая школа, 1991.

Додаткова література:

1. Августин Аврелій. Сповідь . – К., 2000.
2. Ле Гафф Ж. Цивілізація середньовікового Запада. – М., 1992.
3. Скротон Р. Коротка історія новітньої філософії. – К., 1998.
4. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів, 1997. – 1т.

Тема 4: Філософія епохи відродження

1. Ідейний зміст епохи відродження.
 - а) основні періоди епохи відродження та її особливості;
 - б) риси філософії Відродження;
 - в) основні світоглядні проблеми;
 - г) гуманізм раннього італійського Відродження.
2. Реформація та її ідеологія.
 - а) чинники реформаційного руху;
 - б) провідні ідеї чільних представників реформації;
 - в) ідеї протестантизму й сучасність.
3. Філософські ідеї природознавства.
 - а) риси пізнього Відродження;
 - б) пантеїстична спрямованість натурфілософії Відродження;
4. Соціальні теорії Відродження.
 - а) як основні ідеї праці Н. Макіавеллі «Державець»;
 - б) соціально-утопічні вчення Т. Мора й Т. Кампанелі.

Реферати:

1. Риси ренесансної філософії.
2. Гуманізм раннього італійського Відродження.
3. Центральна проблема філософії Ніколи Казанського.

Проблемно-пошукові питання:

1. Як трактувати Відродження?
2. Як утверджується в епоху Відродження людське життя і свобода?
3. Чим був реформаційний рух епохи Відродження?
4. Які ступені в теорії пізнання Н. Казанського?
5. Чому геліоцентрична систему Коперника стала революційним переворотом світорозуміння?

6. У чому суть гілозиїзму Дж. Бруно?

Основна література:

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекуль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
2. Історія філософії: підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В. – К. 2002.
3. Татаркевич Г. Історія філософії – Львів 1999.
4. Андрущенко В.П. Вступ до філософії. Великі філософи. – К. – Харків, 2005.
5. Філософський словник. – 2-е вид. / За ред. В.І. Шинкарука. – К.: УРЕ, 1986.

Додаткова література:

1. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.І. Історія філософії. Підручник. – К.: Либідь, 2001.
2. Вебер М. Протестантская етика и дух капитализма //Избранные произведения. – М. , 1989.
- 3.

Тема 5. Філософія Нового часу

Заняття перше

1. Європейська класична філософія Нового часу та її особливості:
 - а) поняття європейської класичної філософії;
 - б) зміни в європейському світогляді й переорієнтація філософської проблематики;
 - в) характерні риси філософії Нового часу.
2. Емпіризм та раціоналізм у теорії пізнання філософії Нового часу:
 - а) емпіризм як основа наукового пізнання та істини;
 - б) метод пізнання в філософії Ф. Бекона;
 - в) раціоналізм, його специфіка;
 - г) вчення про субстанцію.
3. Проблема людини й суспільства в філософії Просвітництва:
 - а) раціональний світогляд філософії Просвітництва;
 - б) культ розуму;
 - в) ідея вдосконалення людини й суспільства.

Реферати:

1. Проблеми методу пізнання в філософії Ф. Бекона.
2. Сенсуалізм як напрям у теорії пізнання.
3. Процес пізнання в філософії Р. Декарта.
4. Метод пізнання в трактуванні Г. Лейбніца.

Пошуково-проблемні питання:

1. Які соціокультурні умови спричинилися до змін у світогляді й переорієнтації філософської проблематики Нового часу?
2. Чим зумовлена увага в Новому часі до раціоналізму й емпіризму?
3. Яка відмінність раціоналізму від емпіризму?
4. Як за Ф. Беконем досягти істинного знання?
5. В чому різниця в трактуванні процесу пізнання Ф. Беконем і Р. Декартом?
6. Як Р. Декарт розуміє субстанцію?
7. У чому суть методологій Г. Лейбніца?
8. Як Ш. Монтеск'є обґрунтовує доцільність до розподілу законодавчої, виконавчої й судової влади?

Заняття друге

1. Німецька класична філософія та її значення для світового філософського процесу:
 - а) зв'язок німецької філософії XVIII – середини XIX ст. з традиціями раціоналізму й Просвітництва;
 - б) докорінна зміна традиційних засадах гносеологій;
 - в) теоретичне обґрунтування діалектики;
 - г) намагання перетворити філософію на науку.
2. Філософське вчення І. Канта:
 - а) основа філософії І. Канта;
 - б) процеси пізнання за І. Кантом;
 - в) обмеженість розуму в процесі пізнання;
 - г) роль чуття, розсудку і розуму в формуванні довершеного знання;
 - д) кантівський моральний категоричний імператив;
 - е) людина як центр філософських проблем, її цінність.

3. Філософська система і метод Г. Гегеля:
 - а) основні надії розвитку Абсолютної ідеї за Г. Гегелем;
 - б) діалектичний розвиток і його закони;
 - в) критика гегелівської філософії.

Реферати:

1. Періоди у філософії І Канта.
2. Суб'єктивний ідеалізм Й. Фіхте.
3. Система «трансцидентного ідеалізму» Ф. Шелінга.
4. Г. Гегель про закони діалектичного розвитку.

Проблемно-пошукові питання:

1. Які ідейні джерела німецької філософії?
2. У чому суть кантівської критики раціональної космології?
3. Чому Й. Фіхте вважається засновником суб'єктивної ідеалістичної діалектики?
4. За якою схемою відбувається розвиток у філософії Г. Гегеля?
5. У чому методологічне значення законів діалектичного розвитку?
6. У чому суть антропологізму Л. Файєрбека?
7. Які ідеї німецької класичної філософії в сучасній філософії?

Основна література:

1. Історія філософії: Підручник / За ред. В. /. Ярошивця. – К., 2002.
2. Предмет і проблематика філософій. Навч. посібник / За ред. М.А. Скринника і З. Е. Скринник. – Львів, 2001.
3. Вступ до філософії. Історично-філософська проблематика: Підручник / за ред. І.І. Валинюк. – К.; 1999.
4. Герасимчук А.А., Тимошенко З.І. Курс лекцій з філософії: Навч. посібник. – К.: 1999.
5. Захар І. Лекції з історії філософії . – Львів, 1997.
6. Філософія. Курс лекцій / за ред. І. В. Бичка. – К., 1993.
7. Філософський енциклопедичний словник словник. – К., 2002.

8. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекуль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2001.

Додаткова література:

1. Антологія мировой філософії. – М., 1970. – Т. 2; / 1971 – т. 3.
2. Скратин Р. коротка історія новітньої філософії. – К., 1998.
3. Гайденок П. И. Філософія Фихте и современность. – М., 1979.
4. Гусєв В.И. Західна філософія Нового часу: 17-18 ст.: Підручник.- К.: Лыбидь, 1998.
5. Сморг Л.О. філософія. Навч. посібник. – К.: 2004.
6. Філософія: Підручник для ВНЗ. – 2-е вид. / За ред. М. І. Гарлача, В.І. Кременя. – К.: Вища школа, 2001.

Тема 6: Сучасна світова філософія

Заняття перше

1. Виникнення сучасної філософії та її особливості:
 - а) культурні та соціально-історичні передумови зародження сучасної світової філософії;
 - б) перегляд усталених «класичних» підвалин життя;
 - в) сучасна некласична філософія як філософія людини й філософія мови;
 - г) два основні напрями в сучасній філософській думці.
2. «Філософія життя» як початок сучасного ірраціоналізму:
 - а) А. Шопенгауер як теоретик «всесвітнього песимізму»;
 - б) «Філософія життя» в трактуванні В. Ніцше?
3. Психоаналітична філософія:
 - а) структура людської психіки за З. Фрейдом;
 - б) аналіз сновидінь для розв'язання психоаналітичних проблем;
 - в) неофрейдизм (Е. Фром, К. Г. Юнг, А. Адлер).

Реферати:

1. Відмінності класичної і некласичної філософії;
2. Ф. Ніцше про «волю до влади».
3. Співвідношення свідомого й несвідомого, їх функціонування і взаємини.

Проблемно-пошукові питання:

1. Чим зумовлений антропологічний переворот у сучасній філософії?
2. Чим характеризується образ «надлюдини» у філософії Ф. Ніцше?
3. Як Ф. Ніцше ставився до релігії й культури?
4. Чому Ф. Ніцше постановляє силу життя культурним нормам і цінностям?
5. Яка людина, за Ф. Ніцше, може стати господарем своєї долі?

Заняття друге

1. Екзистенціальна філософія:
 - а) сутність людської екзистенції;
 - б) проблема свободи людини та її переживання;
 - в) особливості філософування екзистенціалістів;
 - г) справжнє існування та усвідомлення кінечності;
2. Неопозитивізм, його історія й сучасність:
 - а) проблематика та періодизація позитивізму;
 - б) вчення О. Канта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма;
 - в) емпіріокритицизм Е. Маха і Р. Авенаріуса;
 - г) заслуги неопозитивізму і постпозитивізму.
3. Сучасна релігійна філософія:
 - а) релігійна філософія протестантизму;
 - б) неоплатонізм, його погляд на людину та історичний процес;
 - г) тейєрдизм.

Реферати:

1. Екзистенціалізм про проблему свободи людини.
2. Гуманізм у філософії екзистенціалізму.
3. Свобода як умова розвитку науки.
4. Вчення П. Тейєра де Шардена про виховання людини в еволюційному процесі.

Проблемно-пошукові питання:

1. Що таке «межова ситуація» в трактуванні екзистенціалізму?
2. Чому А. Камю, називає Сизифа «абсурдним героєм»?
3. Які основні ідеї та настанови позитивізму?
4. До чого зводиться закон трьох стадій О. Канта?

5. На яких трьох важливих моментах еволюції наголошував Г. Спенсер?
6. Чим зумовлене виникнення «другого» позитивізму?
7. Що таке верифікація?
8. У чому відмінність тейярдизму і неотомізму?

Основна література:

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
2. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
3. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії. – К., 1998.
4. Сучасна політична філософія. – К., 1998.
5. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів, 1999.
6. Філософія постмодернізму: Навч. посібник для гуманітарних вузів. – К.: Абрис, 1998.

Додаткова література:

7. Сморгж Л.О. Філософія: Навч. посібник. К.: Кондор, 2004.
8. Зарубіжна філософія ХХ століття. Читання з історії філософії. – К.: Довіра 1993.
9. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
10. Габермас Ю. Філософський дискус модерну. – К., 2003.
11. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія. – К., 1996.
12. Рассел Б. Історія західної філософії. Пер. з англ.- К., 1995.
13. Реконструкція світоглядних парадигм (нові тенденції в західній філософії) / за ред. В.В. Ляха. – К., 1995.

Тема 7: Українська філософія

Заняття перше

1. Особливості української філософії:
 - а) українська філософія в європейському й слов'янському контексті;
 - б) основні періоди української філософії.
2. Філософська думка князівської доби:
 - а) дохристиянські джерела української філософії;
 - б) релігійно-етична проблематика;

в) перші спроби осмислення історії.

3. Філософія українського Відродження і бароко:

- а) нові історичні реалії;
- б) розвиток гуманістичних ідей на українському ґрунті;
- в) роль братств у розвитку української філософської культури;
- г) філософська традиція Києво-Могилянської академії, її основні представники;
- д) філософські аспекти українського бароко.

Реферати:

- 1. Українська філософія як різновид слов'янської філософії.
- 2. Історіософічні ідеї в «Слові про закон і благодать» Іларіона Київського.
- 3. Особливості філософії Києво-Могилянської академії.

Проблемно-пошукові питання:

- 1. Що таке національна філософія в трактуванні Д. Чижевського?
- 2. Як змінювалася проблематика в різні філософської думки в князівську добу?
- 3. Який вплив мало християнське вчення на розвиток вітчизняної філософської думки в князівську добу?
- 4. Чим зумовлено відставання філософської думки в Україні порівняно з філософією в інших європейських країнах?
- 5. Які моральні цінності утверджувало Українське бароко?
- 6. Яка роль Києво-Могилянської думки в розвитку філософської в Україні?
- 7. Як оцінити філософську позицію І. Вишенського?

Заняття друге:

- 1. Філософія Григорія Сковороди як втілення в його житті?
 - а) життя мандрівного філософа;
 - б) джерела філософського вчення;
 - в) особливості філософської системи;
 - г) специфіка філософського стилю.
- 2. Провідні філософські ідеї Григорія Сковороди:
 - а) теорія н службі практичної філософії;
 - б) вчення про видиму і невидиму натуру;
 - в) вчення про три світи;

г) антипістичний метод.

3. Гносеологія Григорія Сковороди:

- а) вчення про «серце»;
- б) символіка;
- в) дуалізм;
- г) самопізнання й Богопізнання.

Реферати:

- 1. Відповідність життя. Слова ради його філософським ідеям.
- 2. Теорія пізнання в філософії Григорія Сковороди.
- 3. Людина в філософських поглядах людини в філософських поглядах Г. Сковороди.
- 4. Етика Г. Сковороди.

Проблемно-пошукові питання:

- 1. Чи доречне трактування Г. Сковороди як українського Сократа?
- 2. Які основні риси типу сквородинської людини?
- 3. Чи можна казати філософію Г. Сковороди схоластичною?
- 4. Як Г. Сковорода трактує «серце»?
- 5. У чому Г. Сковорода бачить щастя людини?
- 6. Як Г. Сковорода трактує «сєнс життя»?
- 7. Що таке «нерівна рівність» у трактуванні Г. Сковороди?
- 8. Як Г. Сковорода пояснює «зріднену працю»?
- 9. За яких умов, на думку Г. Сковороди, людина може уникнути рабства видимих «сліпої натури» та її наслідків?

Заняття третє

- 1. Філософські ідеї українських романтиків:
 - а) специфіка романтизму як філософської течії;
 - б) «філософія національної ідеї» (М. Костомаров, П. Куліш, Т Шевченко);
 - в) «філософія серця» (П. Юркевич);
 - г) Київська релігійно-філософська школа.
- 2. Позитивізм в історіософській думці.
 - а) соціальна філософія М. Драгоманова;
 - в) соціально-філософські погляди І. Франка;
 - г) філософська еволюція В. Лесевича.

3. Сучасна українська філософія:
- а) «Філософія життя» (Леся Українка, Д. Донцов, В. Винниченко);
 - б) ідеї екзистенціалізму в українській філософській думці (М. Коцюбинський, В. Стефаник, О. Осьмачка);
 - в) український персоналізм (О. Кульчицький, М. Шлемкевич, Б. Цимбалістий);
 - г) історіософічні концепції (В. Липинський, Д. Чержевський, Л. Силенко).

Реферати:

1. Проблеми людини в філософських поглядах Миколи Гоголя.
2. Критика Іваном Франком марксизму.
3. Класократичної монархії в обґрунтуванні В. Липинського.
4. Концепція В. Вернадського.

Проблемно-пошукові питання:

1. Які основні філософські ідеї послання Т. Шевченка «І мертвим і живим...»?
2. У чому суть «Культурної поезії» П. Куліша?
3. Як І. Франко націоналістичний ідеал?
4. Чим відрізняється «сильна людина» в трактуванні Л. Українки від концепції «надлюдини» в філософії Ф. Ніцше?
5. Чим Д. Чижевський пояснює труднощі дослідження української філософії?
6. Якими чинниками пояснює О. Кульчицький особливості сканденталізму української духовності?
7. Чому В. Липинський критикує інтелігенцію?
8. Які риси української людини характеризує М. Шлемкевич?

Основна література:

1. Горський В. С. Історія української філософії. Курс ЛЕКЦІЙ. – К., 1997.
2. Історія української філософії. Хрестоматія / Упор. М. В. Кошуба. – Львів, 2004.
3. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах: Навч. посібник. – К., 1997.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.

5. Сілаєва Т. О. Філософія. Курс лекцій. – Тернопіль: СМП «Астон» 2000.
6. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К. 1992.

Додаткова література:

- 14.1. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
15. Донцов Д. Дух нашої давнини. 2-е вид. – Дрогобич: Відродження, 1991.
16. Драгоманов М. Вибране. – К., 1991.
17. Іларіон, митрополит Дохристиянські вірування українського народу. – Вінніпег: Волинь, 1965.
18. Нічик В. М., Литвинов В. Д. Гуманістичні і реформації ідей на Україні (XVI – перша пол. XVII ст.). – К., 1990.
19. Розвиток філософської думки в Україні. – К., 1994.
20. Сковорода Г. С. Твори: У 2-х. – К., 1994.
21. Українська душа. – к., 1993.
22. Юркевич П. Вибране. – К., 1993.

Тема 8. Філософська антропологія

1. Філософські проблеми антропоцентризму:
 - а) філософська антропологія як напрям у сучасній філософії;
 - б) трактування людини в історії філософії;
 - в) ознаки людини як цілісності;
 - г) співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність».
2. Єдність природного, соціального й духовного в людині:
 - а) набуття сутності людини;
 - б) взаємозв'язок біологічного й соціального й культури в генезисі людини ;
 - г) людина, праця, людина.
3. Сфера буття людини:
 - а) людське буття як єдність різних сфер;
 - б) тіло-психіка (свідомість);
 - в) тіло-соціальність;
 - г) тіло-культура.

Реферати:

1. Релігійно-міфологічна антропосфера:
2. Натуралістична (наукова) антропософія;
3. Проблема життя і смерті в духовному досвіді людини.

Проблемно-пошукові питання:

1. Чим філософська антропософія відрізняється від інших людинознавчих наук?
2. Чому людина вважається універсальним і найвищим предметом філософії?
3. У чому суть переорієнтація поглядів на людину в сучасній філософії?
4. Які особливості біологічного можуть вплинути на формування соціального?
5. Чому праця людини пов'язана безпосередньо з мисленням?
6. У чому сенс життя людини?
7. Які проблеми життя й смерті в духовному досвіді людини?
8. Яке співвідношення позитивного й негативного визначень свободи?

Основна література:

1. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
3. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
4. Сілаєва М.О. Філософія. Курс лекцій. Тернопіль: СМП «Астон», 2000.

Додаткова література:

1. Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. – К., 2001.
2. Крисаченко В., Мостаєв О. Україна: природа і люди. – К., 2000.
3. Левінос Е. Між нами. Дослідження думки про іншого. Пер.з фр. – К., 1990.
4. Людина в есенційних та екзистенційних вимірах / За ред. В. Г. Табачковського. – К., 2004.
5. Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття. К., 1997.
6. Свобода: сучасні виміри та альтернативи / За ред. В. С. Пазенка, В. В. Лекц. – К., 2004

7. Філософські нариси туризму / за ред. Пазенка. – К., 2005.
8. Ціннісні орієнтації. Аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80-90-х років / За ред.. А. Т. Чордієнна. – К., 1995.

Тема 9. Свідомість, її походження і сутність

1. Свідомість, її походження і виникнення:
 - а) багатозначність термін свідомість;
 - б) «технічне мислення»;
 - в) мова в напрямі проблем свідомості;
 - г) природні засади свідомості.
2. Проблеми свідомості в історії філософії:
 - а) уявлення про свідомість в архаїчному суспільстві;
 - б) трактування свідомості в античному світі;
 - в) тлумачення свідомості в середньовічному світі;
 - г) антропометрична свідомість у Новий час.
3. Ознаки свідомості та її структура:
 - а) ідеальність та інтенціональність;
 - б) опосередкованість мовою;
 - в) здатність творити й впроваджувати ідеї;
 - г) рівнева структура свідомості.

Реферати:

1. Свідомість як філософська проблема.
2. Свідомість у контексті відношень людини до світу.
3. Взаємозв'язок свідомості й самосвідомості.

Проблемно-пошукові питання:

1. Чому термін «свідомість» багатозначне?
2. У чому виявляється «технологічний» вимір?
3. Які визначальні ознаки свідомості?
4. Яка компонентна структура свідомості?
5. Які за З. Фройдом, елементи у рівневій структурі свідомості?
6. У чому взаємозв'язок мови і свідомості?
7. Які функції самосвідомості?
8. Як співвідносяться індивідуальність й суспільна свідомість?
9. Як взаємопов'язані ментальність і свідомість?

Основна література:

5. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
6. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.
7. Сілаєва М.О. Філософія. Курс лекцій. Тернопіль: СМП «Астон», 2000.
8. Філософський словник / за ред.. В. І. Шинкарук. – К.: УРЕ, 1986.

Додаткова література:

1. Бунатен К. П., Мурзік В., Симоненко О. В. На світанку історії. – К., 1998.
2. Гьосле В. Практична історія в сучасному світі. Пер. з нім. – К., 2003.
3. Дьюї Дж Свобода і культура // Зарубіжна філософія хх століття. – К., 1993.
4. Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. – К., 1993.
5. Єрмоленко Є. М. Комунікативна практика філософії. – К., 1999.
6. Йонас Г. Принципи відповідальності: у пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. – К., 2001.
7. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995.

Тема 10. Суспільство, як саморегулювальна система

1. Природа суспільства в історико-філософських підходах:
 - а) античні мислителі про соціум як систему співжиття людей;
 - б) соціальний універсалізм;
 - в) підсистеми соціальної суспільної системи.
2. Соціальна основа співіснування людей:
 - а) соціальна природа соціального;
 - б) життєдіяльність як складна «діяльна цілісність»;
 - в) потреба людини в самореалізації;
 - г) соціальний статус і соціальна роль.
3. Форми організації суспільного буття:
 - а) соціальна спільність;
 - б) аморфні та групові спільноти;
 - в) соціальні групи;

г) соціальна стратифікація й мобільність.

Реферати:

1. Соціальний універсалізм і соціальний анатомізм в історії соціально-філософської думки.
2. Суспільство, як цілісна реальність.
3. Нація та її формотворчі чинники.

Проблемно-пошукові питання:

1. У чому відмінність поглядів Платона й Арістотеля на взаємозв'язок людини й суспільства?
2. Як тлумачити суспільство стоїки?
3. Який панівний погляд на суспільство в середньовічній філософії?
4. У чому суть натуралістичних концепцій суспільства?
5. Коли людина стає суб'єктом дій?
6. Що означає відчуження?
7. Які основи соціального статусу?
8. Чим аморфні спільноти відрізняються від групових?
9. Які основні суспільні функції сім'ї?
10. В чому відмінність горизонтальної відмінності від вертикальної?

Основна література

9. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. – К., 1993.
10. Вебб М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К., 1998
11. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
12. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.

Додаткова література

1. Чуберський А., Андрущенко., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість. Методолого-світоглядний аналіз. – 3 – є вид. – К.: Знання України, 2007.
2. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
3. Горелов М. С., Моця О. П., Рафальський О. О. Цивілізаційна історія України. – К., 2005.
4. Гьосле В. Політична історія в сучасному світі. Пер. з нім. – К., 2003.

5. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, переконання / під ред. Ю. І. Римаренка. – К., 1990.
6. Предмет і проблематика філософії / за ред. М. А. Скрипника, З. Е. Скрипник. – Львів, 2001.
7. Сілаєва Т. О. Філософія. Курс лекцій. – Тернопіль: СМП «Астон», 2000.

Тема 11. Філософія історії

1. Філософія історії як сфера філософського знання:
 - а) визначення філософії історії;
 - б) дискусії про початок філософії історії;
 - в) Ф. Гегель про три види історіографії;
 - г) моделі структуризації світової історії.
2. Лінійна філософія історії:
 - а) лінійно-стадійна структуризація світу;
 - б) тріадна періодизація історії та її види;
 - в) формаційний підхід до аналізу світового історичного процесу;
 - г) позитивіський еволюціонізм і неоеволюцінізм.
3. Нелінійна філософія історії:
 - а) архетип циклічності;
 - б) Дж. Вікс про «родові періоди культурної історії»;
 - в) «культурно-історичні типи» (цивілізації) М. Данилевського.
Г) життєвий цикл культурного світу в трактуванні О. Шпенглера;
Д) історіографія А. Тойнбі.

Реферати:

1. Поняття цивілізації: історія тенденцій розвитку.
2. Суперечності світу й моделювання майбутнього.
3. Проблема критеріїв історичного прогресу.

Проблемно-пошукові питання:

1. Коли започаткована історія філософії?
2. Що означає термін «всесвітня історія філософії»?
3. На які види поділив історіософію Гегель?
4. Які прикметні риси філософії історії за Гегелем?
5. Як співвідноситься філософія історії з історією й соціологією?
6. З чим пов'язана лінійна філософія історії?

7. У чому полягає некоректність терміну «суспільно-економічна формація»?
8. Що означає архетип циклічності?

Основна література

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. – К., 1993.
2. Вебеб М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К., 1998.
3. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.

Додаткова література

1. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість. Методолого-світоглядний аналіз. – 3 – е вид. – К.: Знання України, 2007.
2. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
3. Горелов М. С., Моця О. П., Рафальський О. О. Цивілізація історії України. – К., 2001.
4. Гьосле В. Політична історія в сучасному світі. Пер. з нім. – К., 2003.
5. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, переконання / під ред. Ю. І. Римаренка. – К., 1990.
6. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. Пер. з англ. – К.: основи. 1996.
7. Предмет і проблематика філософії / за ред. М. А. Скрипника, З. Е. Скрипник. – Львів, 2001.
8. Сілаєва Т. О. Філософія. Курс лекцій. – Тернопіль: СМП «Астон», 2000.

Тема 12. Філософія культури

1. Сутність культури, її атрибутивні ознаки та властивості:
 - а) філософія культури як галузь філософського знання;
 - б) культура, її природа;
 - в) два аспекти культури;
 - г) час культури;

- д) простір культури;
- е) людська діяльність як чинник буття культури.

2. Генезис теорії культури:

- а) космополітизм як культурна настанова античності;
- б) антиномії культури й природи в античні часи;
- в) провіденціалізм;
- г) дві тенденції в основі культури середньовіччя; завдання культури з погляду просвітників;
- Г) завдання культури з погляду просвітників;
- д) тлумачення культури в Новий час.

3. Криза сучасної культури:

- а) ставлення до культури в сучасному світі;
- б) ідея життя в системі культури;
- в) теза про неминучу загибель культури;
- г) сучасне тлумачення феномену культури;
- Г) втрата духовного начала в праці;
- д) зникнення співчутливого ставлення до ближнього.

Реферати:

1. Культура як саморозвиток людини.
2. Культуро творчий зміст ідеологій українського національного відродження.
3. Гуманітарна політика України.

Проблемно-пошукові питання:

1. У чому полягає людино мірна сутність культури?
2. Як співвідноситься культура і природа людини?
3. Що становить простір культури?
4. Що є смисловим ядром культури?
5. В чому суть елітарності культури
6. Які головні тенденції культури наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття?
7. У чому полягають особливості становлення української культури?

Основна література

5. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. – К., 1993.

6. Губерський Л., Анрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Свідомість. Методолого-світоглядний аналіз. 3-е вид. – К.: Знання країни, 2007.
7. Пазенюк В.С. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008.
8. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В. Д., Чекуль Л.А. Філософія, посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2001.

Додаткова література

1. Бабик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді. – К.: МАУП, 1996.
2. Бичко А.К., Бичко О.В., Табачнівський В.Г. Історія філософії. Підручник. – К., 2001.
3. Горелов М. С., Моця О. П., Рафальський О. О. Цивілізація історії України. – К., 2001.
4. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, переконання / під ред. Ю. І. Римаренка. – К., 1990.
5. Лісовий В. Культура - ідеологія – політика. –К.: В-во ім. Олени Теліги, 1997.
6. Предмет і проблематика філософії / за ред. М. А. Скрипника, З. Е. Скрипник. – Львів, 2001.
7. Сілаєва Т. О. Філософія. Курс лекцій. – Тернопіль: СМП «Астон», 2000.
8. Філософський словник / за ред.. В. І. Шинкарука. – К.: УРЕ, 1986.